

Dalsland / Åmål / Mo kyrkogård

Axel Öjd

Axel Andersson Öjd (1874–1953)

Axel Andersson Öjd föddes den 15 februari 1874 som son till Stina Maja Nilsdotter. Han föddes utom äktenskapet i Haserås, där modern arbetade som piga. Stina Maja var född år 1847 och äldst av fyra syskon. Hennes föräldrar var Nils Larsson Öjd, född 1820 i Öjersbyn, och Brita Lisa Stenbom, född 1818 i Persbyn. Nils Larsson var son till soldaten Lars Andersson Öjd och Stina Nilsdotter, medan Brita Lisa var dotter till skomakaren Anders Nilsson Stenbom och Maria Nilsdotter. År 1859 flyttade Stina Majas föräldrar till Läbyn.

Fadern till Axel uppgavs vara drängen August Andersson från Öjersbyn. Efter Axels födelse flyttade han och modern tillbaka till Läbyn, där de kom att bo tillsammans med morföräldrarna i en liten backstuga. När Stina Majas systrar flyttat hemifrån blev hushållet litet och levnadsförhållandena enkla.

År 1887 avled morfadern Nils Larsson Öjd. Prästen antecknade i kyrkboken att han levtt ett supigt liv och att han frusit ihjäl i närheten av Öjersbyn dagen före julafton, troligen i berusat tillstånd. I samma kyrkliga anteckningar finns även uppgifter om att Axels far senare erkände faderskapet i brev från Amerika och lovade att betala ett årligt underhåll. Enligt prästens noteringar skickades pengar, men i bygden har det länge berättats att dessa inte alltid nådde fram till Axel och hans mor.

Efter att mormodern Brita Lisa Stenbom avlidit år 1897 förändrades situationen ytterligare. Vid denna tid antecknade prästen att Axel var "enfaldig", och han togs ur mantal. Trots detta arbetade han under sitt liv med flera olika sysslor. Han var verksam vid Läbyfors sågverk och snickeri, arbetade i skogen som kolare och utförde arbeten på olika gårdar i trakten. Även under 1900-talet fortsatte prästerna att beskriva honom som inte fullt normal, men han klarade ändå av att arbeta och försörja sig på sitt sätt.

När modern Stina Maja avled år 1926 blev Axel ensam kvar i sin lilla stuga. Han levde ett stillsamt och anspråkslöst liv med små tillgångar. I ett tidningsreportage från början av 1950-talet berättar han själv om ett liv präglat av hårt arbete, men också om de glädjeämnen som fanns. Han uppskattade när vårfåglarna återvände, och han glädde sig åt att få elektricitet indragen i stugan, vilket gjorde det möjligt att skaffa radio och ett värmeelement som lindrade vinterkylan.

Axel tyckte om att fiska, och när fångsten var god delade han gärna med sig till sina grannar. Sommartid satt han ofta på en bänk vid vägen, där han kunde få en pratstund med dem som passerade. Han blev i bygden känd som "Axel på berget".

Axel Andersson Öjd avled den 3 juli 1953. Eftersom han saknade nära anhöriga blev hans begravning enkel. Någon gravsten restes inte, men en vas med hans namn och levnadsår sattes upp på graven. Under många år var denna vas försvunnen, men den återfanns senare av en slump och återfördes till gravplatsen, där den än i dag minner om hans liv och hans hembygd.